

APOSTOLIT

UT:ssa monet henkilöt saavat apostolin nimityksen: Jeesuksen Kirkkonsa perustamista varten valitsevat kaksitoista opetuslasta (Matt. 10:2; Ilm. 21:14) sekä Paavali, kansojen apostoli sanan varsinaisessa merkityksessä (Room. 11:13), tunnetaan hyvin. Mutta Paavalin varhaisen kielenkäytön mukaan Silvanus ja Timoteus (1. Tess. 2:7) sekä Barnabas (1. Kor. 9:6) kantavat samaa nimitystä kuin Paavali: Pietarin ja kahdentoista rinnalla ovat ”Jaakob ja apostolit” (1. Kor. 15:5–8; vrt. Gal. 1:19). Lisäksi on apostolinviran armolahja (1. Kor. 12:28; Ef. 4:11) sekä ”väärit apostolit” ja ”yliapostolit”, joita Paavali arvostelee (2. Kor. 11:5, 13; 2. Kor. 12:11). Näin laaja nimityksen käyttö herättää kysymyksen: mikä suhde näiden eri ”apostolien” välillä on? Koska Uudessa testamentissa ei ole kaikille sopivaa apostolinviran määritelmää, kysymykseen vastaamiseksi on asetettava nimitystä kantavat henkilöt kukin omalle paikalleen sen jälkeen, kun on koottu tiedot sanasta ja tehtävästä niiden merkityksessä, joka ei ole erityisesti kristillinen.

Substantiivilla apostolos ei ole kirjallisessa kreikassa sitä merkitystä, jonka me sille annamme (lukuun ottamatta Herodotosta ja Josefusta, jotka näyttävät heijastavan kansankieltä), mutta verbi, josta se on johdettu (apostellō), ”lähettää”, ilmaisee hyvin sen sisällön. Tätä sisältöä täsmentävät Vanhan testamentin rinnakkaisuudet ja juutalaiset tavat. Vanhassa testamentissa tunnetaan lähettiläitä, joita on kunnioitettava heidän lähettäjänsä, kuninkaan, tavoin (2. Sam. 10). Profeetat hoitavat samankaltaisia lähetystehtäviä (vrt. Jes. 6:8; Jer. 1:7; Jes. 61:1–3), vaikka heitä ei koskaan nimitetä apostoleiksi. Vuoden 70 jälkeisessä rabbiinisessa juutalaisuudessa tunnetaan kuitenkin virallisten lähetettyjen (šeluhim) instituutio, jonka käytäntö näyttää itse Uuden testamentin tekstien perusteella olevan paljon vanhempi. Paavali pyysi kirjeitä Damaskoksen synagogille voidakseen vainota Jeesukseen uskovia (Ap. t. 9:2 rinnakk.). Hän on virallinen valtuutettu, jolla on mukanaan viralliset kirjeet (vrt. Ap. t. 28:21 f.). Kirkko perii tämän tavan lähettäessään Antiokiasta ja Jerusalemissa Barnabaan ja Silaksen kirjeidensä kanssa (Ap. t. 15:22) tai tehdessään Barnabaasta ja Paavalista valtuutettujaan (Ap. t. 11:30; Ap. t. 13:3; Ap. t. 14:26; Ap. t. 15:2). Paavali itse lähettää kaksi veljeä, jotka ovat seurakuntien apostoloi, lähetettyjä (2. Kor. 8:23). Jeesuksen sanan mukaan, jolla on edeltäjiä juutalaisessa kirjallisuudessa, apostoli edustaa lähettäjänsä: ”Palvelija ei ole herraansa suurempi eikä apostolos lähettäjänsä suurempi” (Joh. 13:16).

Aikakauden kielenkäytöstä päätellen apostoli ei siis ole ensisijaisesti lähetystyöntekijä, Hengen ihminen eikä edes todistaja. Hän on sanansaattaja, valtuutettu, täysivaltainen edustaja, lähettiläs.

I. Kaksitoista ja apostolin tehtävä. Ennen kuin apostolaatti antoi aiheen arvonimeen, se oli tehtävä. Vasta pitkän kehityksen päätteeksi apostolien arvonimi annettiin erityisesti kahdentoista rajatulle piirille (Matt. 10:2) ja pantiin myöhemmin Jeesuksen itsensä lausumaksi (Luuk. 6:13). Mutta vaikka tämä kunnianimi kuuluu vain kahdelletoista, myös muut heidän kanssaan hoitavat tehtävää, jota voidaan kutsua ”apostoliseksi”.

1. Kaksitoista apostolia. Jo julkisen toimintansa alusta lähtien Jeesus tahtoi moninkertaistaa läsnäolonsa ja levittää sanomaansa miesten kautta, jotka olisivat kuin toinen hän itse. Hän kutsuu neljä ensimmäistä opetuslasta ihmisten kalastajiksi (Matt. 4:18–22 rinnakk.); hän valitsee kaksitoista olemaan ”hänen kanssaan” ja julistamaan hänen tavallaan evankeliumia sekä ajamaan ulos demoneja (Mark. 3:14 rinnakk.); hän lähettää heidät tehtävänsä kolmen ryhmässä omissa nimissään (Mark. 6:6–13 rinnakk.) ja antaa heille oman auktoriteettinsa: ”Joka ottaa teidät vastaan, ottaa vastaan minut, ja joka ottaa vastaan minut, ottaa vastaan hänet, joka on minut lähettänyt” (Matt. 10:40 rinnakk.); he oppivat jakamaan erämaassa moninkertaistetut leivät (Matt. 14:19 rinnakk.), ja he saavat erityisen vallan johdettavakseen annetussa yhteisössä (Matt. 16:18; Matt. 18:18). Sanalla sanoen he muodostavat uuden Israelin perustan, ja viimeisenä päivänä he toimivat sen tuomareina (Luuk. 22:30). Tätä apostolien joukon kahdentoista lukumäärä kuvaa. Juuri heille Ylösnoussut, joka pysyy heidän kanssaan aikojen loppuun asti, antaa tehtävän tehdä kaikki kansat opetuslapsikseen ja kastaa ne (Matt. 28:18–20). Siksi kahdennentoista apostolin valitseminen Juudaksen tilalle osoittautuu välttämättömäksi, jotta uuden Israelin hahmo olisi läsnä syntyvässä Kirkossa (Ap. t. 1:15–26). Heidän on oltava Kristuksen todistajia, toisin sanoen todistettava, että ylösnoussut Kristus on sama Jeesus, jonka kanssa he ovat eläneet (Ap. t. 1:8, 21). Tämä ainutlaatuinen todistus antaa heidän apostolintoimelleen, sanan vahvimmassa merkityksessä ymmärrettynä, ainutlaatuisen luonteen. Kaksitoista ovat ikiajoiksi Kirkon perusta: ”Kaupungin muurilla on kaksitoista perustuskiveä, ja kuhunkin on kirjoitettu yhden Karitsan kahdestatoista apostolista nimi” (Ilm. 21:14).

2. Syntyvän Kirkon apostolintoimi. Jos kaksitoista ovat apostoleja sanan varsinaisessa merkityksessä, niin että Kirkko on ”apostolinen”, Kirkon apostolintoimi laajemmin ymmärrettynä ei silti rajoitu kahdentoista toimintaan. Jeesus, ”Jumalan apostoli” (Hepr. 3:1), tahtoi asettaa erityiseen asemaan kollegion, joka tekee hänen läsnäolonsa ja sanansa yhä useammalle tunnetuksi. Samoin kaksitoista välittävät toisille apostolisen tehtävänsä hoitamisen, vaikka he eivät voi välittää etuoikeutta, joka tekee heistä ikiajoiksi Ylösnoussut todistajien joukon. Jo Vanhassa testamentissa Mooses oli siirtänyt Joosualle valtuuksiensa täyteyden (4. Moos. 27:18). Samoin Jeesus tahtoi, että kahdelletoista uskottu paimentehtävä jatkuu vuosisadasta toiseen: vaikka hänen läsnäolollaan Ylösnoussutena säilyy erityinen yhteys heihin, se ulottuu äärettömän paljon heidän suppeaa piiriään laajemmalle.

Jo julkisen toimintansa aikana Jeesus itse avasi tien apostolisen tehtävän laajenemiselle. Kahdentoista lähetystehtävästä kertovan vallitsevan tradition rinnalla Luukas on säilyttänyt toisen tradition, jonka mukaan Jeesus ”valitsi vielä seitsemänkymmentäkaksi muuta [opetuslasta] ja lähetti heidät edellään” (Luuk. 10:1). Heidän tehtävänsä tarkoitus oli sama kuin kahdentoista, ja sillä oli sama virallinen luonne: ”Joka kuulee teitä, kuulee minua; joka hylkää teidät, hylkää minut, ja joka hylkää minut, hylkää hänet, joka on minut lähettänyt” (Luuk. 10:16; vrt. Matt. 10:40 rinnakk.). Jeesuksen tarkoituksen mukaan apostolinen tehtävä ei siis rajoitu kahdentoista tehtävään.

Kaksitoista itsekin toimivat tässä hengessä. Valitessaan Mattiasta he tietävät, että useat opetuslapset voivat täyttää vaaditut ehdot (Ap. t. 1:21–25). Jumala ei varsinaisesti nimeä apostolia vaan kahdennentoista todistajan. Lisäksi on Barnabas, yhtä arvostettu apostoli kuin Paavali (Ap. t. 14:4, 14). Vaikka kahdentoista valitsemia seitsemää avustajaa ei kutsuta apostoleiksi (Ap. t. 6:1–6), he voivat silti perustaa uuden seurakunnan. Näin tekee Filippus Samariassa, joskin hänen valtuuksiaan rajoittavat kahdentoista valtuudet (Ap. t. 8:14–25). Apostolintoimi, jossa Ylösnoussutta edustetaan virallisesti Kirkossa, perustuu ikiajoiksi kahdentoista ”apostoliseen” kollegioon, mutta sitä hoitavat kaikki, joille nämä antavat valtuudet.

II. Paavali, pakanoiden apostoli. Paavalin olemassaolo vahvistaa omalla tavallaan sen, minkä Jeesus oli maan päällä antanut ymmärtää lähettäessään seitsemänkymmentäkaksi muuta kahdentoista lisäksi. Taivaasta ylösnoussut Kristus lähettää Paavalin kahdentoista lisäksi; tämän apostolisen lähetystehtävän kautta voidaan tämentää apostoliuden luonnetta.

1. Kristuksen lähettiläs. Kun Paavali toistuvasti painottaa, että hänet on ”kutsuttu” apostoliksi (Room. 1:1; Gal. 1:15) ylösnoussu Kristuksen ilmestyessä hänelle apokalyptisessa näyssä (Gal. 1:16; 1. Kor. 9:1; 1. Kor. 15:8; vrt. Ap. t. 9:3–27), hän osoittaa, että hänen lähetystehtävänsä sai alkunsa erityisestä kutsumuksesta. Apostolina hän on ”lähetetty”, mutta ei ihmisten lähettämänä (vaikka nämä itse olisivat apostoleja!), vaan Jeesuksen henkilökohdaisesti lähettämänä. Hän muistuttaa tästä ennen kaikkea vedotessaan apostoliseen auktoriteettiinsä: ”Me olemme Kristuksen lähettiläitä; on kuin Jumala kehottaisi meidän kauttamme” (2. Kor. 5:20); ”sana, jonka olemme antaneet teidän kuulla, ei ole ihmisen sanaa vaan Jumalan sanaa” (1. Tess. 2:13). Autuaita ovat ne, jotka ovat ”ottaneet hänet vastaan kuin Jumalan enkelin, kuin Kristuksen Jeesuksen” (Gal. 4:14). Apostolit ovat näet ”Jumalan työtovereita” (1. Kor. 3:9; 1. Tess. 3:2). Vielä enemmän: heidän kauttaan toteutuu eskatologisen kirkkauden palveluvirka (2. Kor. 3:7–11). Jottei lähettiläs käyttäisi tätä jumalallista voimaa ja kirkkautta omaksi hyödykseen, apostoli on maailman halveksima ihminen; häntä vainotaan ja hänet annetaan kuoleman valtaan, jotta ihmisille annettaisiin elämä (2. Kor. 4:7–6:10; vrt. 1. Kor. 4:9–13).

Käytännössä apostolinen auktoriteetti ulottuu oppiin, palveluvirkaan ja tuomiovalttaan. Paavali vetoaa usein opilliseen auktoriteettiinsä, jonka nojalla hän katsoo voivansa julistaa anateeman jokaiselle, joka julistaisi muuta evankeliumia kuin hän (Gal. 1:8 f.). Paavali tietää voivansa siirtää omia valtuuksiaan toisille, kuten vihkiessään Timoteuksen tehtävään kätten päällepanemisella (1. Tim. 4:14; 2. Tim. 1:6), minkä Timoteus puolestaan voi tehdä (1. Tim. 5:22). Lopuksi tämä auktoriteetti ilmenee todellisena tuomiovaltana niissä seurakunnissa, jotka Paavali on perustanut tai jotka on uskottu hänen huostaansa: hän tuomitsee ja määrää rangaistuksia (1. Kor. 5:3–5; 1. Tim. 1:20), järjestää kaiken käyntiensä aikana (1. Kor. 11:34; 2. Kor. 10:13–16; 2. Tess. 3:4) ja osaa vaatia yhteisöltä kuuliaisuutta (Room. 15:18; 1. Kor. 14:37; 2. Kor. 13:3) säilyttääkseen yhteyden (1. Kor. 5:4). Tämä auktoriteetti ei ole tyrannimaista (2. Kor. 1:24), vaan palvelua (1. Kor. 9:19), sellaisen paimenen palvelua (Ap. t. 20:28; 1. Piet. 5:2–5), joka osaa tarvittaessa luopua oikeuksistaan (1. Kor. 9:12). Sen sijaan että hän olisi uskoville taakaksi, hän pitää heitä rakkaina kuin isä, kuin äiti (1. Tess. 2:7–12) ja antaa heille uskon esimerkin (1. Tess. 1:6; 2. Tess. 3:9; 1. Kor. 4:16).

2. Paavalin ainutlaatuinen asema. Tässä apostolin tehtävän ihanteellisessa kuvauksessa Paavali tunnistaisi mielellään sen, mitä hän odotti työtovereiltaan, Timoteukselta (vrt. 1. Tess. 3:2) ja Silvanukselta, joita hän näyttää nimittävän apostoleiksi (1. Tess. 2:5), samoin kuin Sostheneelta ja Apolloselta (1. Kor. 4:9). Paavali katsoi kuitenkin, että hänellä oli erityinen asema Kirkon apostolien joukossa: hän on pakanakansojen apostoli, ja hänellä on erityinen ymmärrys Kristuksen salaisuudesta. Tämä kristillisessä pelastustaloudessa ainutlaatuinen, hänen persoonaansa liittyvä tehtävä on karismaattinen, eikä sitä voi siirtää toiselle.

a. Kansojen apostoli. Paavali ei ollut ensimmäinen, joka vei evankeliumin pakanoille: Filippus oli jo julistanut evankeliumia samarialaisille (Ap. t. 8), ja Pyhä Henki oli laskeutunut Kesarean pakanoiden päälle (Ap. t. 10). Mutta Jumala tahtoi, että hänen Kirkkonsa syntyessä yksi apostoli saisi erityiseksi tehtäväkseen evankeliumin julistamisen pakanoille sen lisäksi, että sitä julistettiin juutalaisille. Tämän Paavali saa Pietarin tunnustamaan. Hän ei tällä tarkoittanut olevansa Pietarin lähettämä: hän pysyi Kristuksen suoraan lähettämänä. Hän halusi kuitenkin saattaa asian kahdentoista johtajan arvioitavaksi, jottei ”juoksisi turhaan” eikä aiheuttaisi hajaannusta Kirkossa (Gal. 1–2).

b. Kristuksen salaisuus. Paavalille Kristuksen salaisuus on ”Kristus kansojen keskuudessa” (Kol. 1:27); jo Pietari oli näyssä ymmärtänyt, ettei mikään ruokaa koskeva kielto enää erottanut juutalaisia pakanoista (Ap. t. 10:10–11:18). Mutta Jumalan armosta Paavali tuntee tämän salaisuuden erityisellä tavalla (Ef. 3:4), ja hänen tehtäväkseen

on annettu välittää se ihmisille; hän kärsii vainoa, kestää kärsimyksiä ja on vankina tämän salaisuuden täyttymisen tähden (Kol. 1:24–29; Ef. 3:1–21).

III Tällainen on Paavalin erityinen armo, jota ei voi antaa toiselle. Mutta Kristuksen lähettilään tehtävä ja jopa jossain määrin se hengellinen ymmärrys, joka hänellä on apostolinvirastaan, voivat tulla kaikkien apostolien osaksi Hengen Herralta (1. Kor. 2:6–16).

Uskovien apostolinvirasta ei anneta Uudessa testamentissa nimenomaista opetusta, mutta eräät tosiasiat antavat sille vankan perustan. Vaikka apostolinvirka kuului ennen kaikkea kahdelletoista ja Paavalille, koko Kirkko harjoitti sitä alusta alkaen: esimerkiksi Antiokian ja Rooman seurakunnat olivat olemassa jo silloin, kun Kirkon johtajat saapuivat niihin. Laajassa merkityksessä apostolinvirka kuuluu jokaiselle Kristuksen opetuslapselle, joka on ”maailman valo ja maan suola” (Matt. 5:13). Jokaisen tulee omalla paikallaan osallistua Kirkon apostolinvirkaan ja jäljitellä Paavalia, kahtatoista ja ensimmäisiä apostoleja heidän apostolisessa kiivaudessaan.

XLD

Katso myös: → Jäähvyäiset NT z – Auktoriteetti NT II – charismes II 2.4 – disciple NT – edifier III 2 – eglise III 2 – election NT II i – enseigner NT II – evangile – fecondite III 3 – mediateur II 2 – ministere – Lähetystyö / Missio NT II, III – nations NT II – Pyhä Pietari – Saarnata – puissance V 3 – Ilmoitus NT I 2, II 2, III 2 – sacerdoce NT III – signe NT Hz – temoignage NT III J – tradition NT I 2.3 ; II 2 – vocation III